

Cris de Klein, Business developer opleidingen, Kennis- en Adviescentrum Dierplagen

“Deze aanpak betekent ook dat je ook met het plaagdier bezig bent op het moment dat hij geen plaag vormt”

“Nee, dit probleem gaat zich niet vanzelf oplossen. Het neemt al jaren steeds toe, blijkbaar zijn de omstandigheden te gunstig, met voldoende eten, schuil- en nestgelegenheid en geen natuurlijke vijanden. Die omstandigheden veranderen niet van het ene op het andere jaar.

Maar dat betekent niet dat het probleem onoplosbaar is. We kunnen de rups en de overlast wel beheersen. De boomeigenaren moeten proactief zijn. Als Kennis- en Adviescentrum Dierplagen gaan we uit van Integrated Pest Management, een term uit de gewasbescherming. Dat betekent in eerste instantie preventie, en daarvoor moet je goede kennis hebben van de biologie van je plaagdier. Deze aanpak betekent dat je ook met het plaagdier bezig bent op het moment dat hij geen plaag vormt.

We merken dat kennis van de biologie van de eikenprocessierups nogal eens ontbreekt. Je kunt pas ingrijpen als je weet in welk ontwikkelingsstadium het beestje zich bevindt, en wat hij eet. Met die kennis kun je ook preventief de plaagdruk verminderen, door bijvoorbeeld minder eiken te planten en natuurlijke vijanden te stimuleren.

Ik verwacht dat het probleem dit jaar wel minder zal zijn, in monitoringsvallen zijn minder vlinders gevangen. En er zijn meer gemeenten die nu al actie ondernemen. Ik denk dat we de situatie meer onder controle hebben. En dat we stappen zetten om de biodiversiteit te vergroten en zo het probleem te verminderen. Maar de eikenprocessierups zal er altijd zijn.

Via cursussen, leidraden en informatie worden nu professionals geïnformeerd, bijvoorbeeld via processierups.nu. Ook is er een mooi aanbod van folders voor consumenten op oakie.nl.”

Henk Siebel, Natuurmonumenten

“De eikenprocessierups is het eerste effect van stikstofdepositie waar de mens zelf de kriebels van krijgt”

“Nou, dit probleem lost zich niet vanzelf op! Daarvoor moet je ook kijken waardoor de plaag is ontstaan. Is het de opwarming van het klimaat? Dat niet alleen, want in Frankrijk is het ook warmer dan hier, maar vormt de rups niet zo een plaag in eikenlanen als hier. Er zijn wel hypothesen. Bij de dennenprocessierups en andere rupsensoorten op eik is bijvoorbeeld aangetoond dat die het veel beter doen als de stikstofconcentratie in het blad hoger is. Dat zou hier ook best kunnen spelen, want de rupsen groeien als kool, en het stikstofgehalte is hier veel hoger dan in Frankrijk.

De andere factor is het tekort aan natuurlijke vijanden. Dat komt door de armoedige inrichting van ons landelijk gebied en de grote hoeveelheden pesticiden tegen insecten. Bij een insectenafname van 75 procent is het niet gek dat je ook de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups kwijtraakt. De oplossing is dus duidelijk: stikstofdepositie omlaag, en meer kans voor predatoren. Er zijn inmiddels al experimenten met nestkastjes voor koolmezen, en dat lijkt aardig te helpen. Maar dus ook gevarieerdere bermen en minder chemische bestrijdingsmiddelen.

De neiging bestaat nu om de rupsen chemisch te bestrijden, maar daarmee doodt je ook alle natuurlijke vijanden. Er zijn zelfs plannen om alle eiken te kappen! Ja, dan ben je die rups wel kwijt, maar ook meteen het hele ecosysteem!

Deze plaag staat niet op zichzelf. Je ziet ook muizenplagen in boerenland bijvoorbeeld. Het zijn symptomen van toenemend onstabiele ecosystemen. Mijn analyse: ‘De eikenprocessierups is het eerste effect van stikstofdepositie waar de mens zelf de kriebels van krijgt.’”

Henkjan Schietekatte, Groenbeheer gemeente Bergen op Zoom

“Speciale bloembollenmengsels, extensiever bermbeheer en heel veel vogelkastjes. Allemaal om de biodiversiteit te verhogen”

“Nee, in zo’n gecultiveerde omgeving als we nu hebben, lost het probleem zich niet vanzelf op. Door de ecologische onbalans zijn er te weinig natuurlijke vijanden. In onze gemeente hebben we heel veel eiken: niet alleen 7000 straatbomen, maar ook nog veel in bossen, bosranden en houtwallen. Dat gaf in 2019 heel veel overlast bij recreatiegebieden, een buitenzwembad, sportterreinen en woonwijken.

Na de stijging in 2018 hadden we besloten om in 2019 de nesten te gaan wegzuiden. Maar dan doe je dus pas iets op het moment dat de overlast er al is. Vervolgens werden we in 2019 overvallen door de enorme plaag. We hebben extra ploegen in moeten schakelen. En veel burgers vroegen zich af waarom we zo laat ingrepen.

Afgelopen najaar hebben we gezegd: dit niet meer! Sinds oktober zijn we al bezig met een plan. We zetten in op een combinatie van maatregelen: speciale bloembollenmengsels, extensiever bermbeheer en heel veel vogelkastjes. Allemaal om de biodiversiteit te verhogen. En op drukke publieke plekken in het voorjaar al preventief bestrijden, met bijvoorbeeld preparaten van aaltjes of bacteriën, wat goed resultaat geeft. Dat geeft burgers ook het gevoel dat je eerder in het seizoen wat doet. We planten vanaf nu ook minder eiken aan, en liever meer boomsoorten door elkaar.

Communicatie over wat we doen, waar, wanneer en waarom is overigens een belangrijk onderdeel van het plan. We moeten duidelijk maken dat we het probleem niet oplossen, maar beheersbaar maken. Hopelijk geeft dat ook meer draagvlak voor extensief bermbeheer, en kunnen we uitleggen dat ‘rommelige’ bermen nou eenmaal veel beter zijn voor de biodiversiteit. Ook informeren we burgers over wat ze zelf kunnen doen.”

“Het probleem van de eikenprocessierups lost zich vanzelf op”

— Marjel Neefjes

De eikenprocessierups houdt menig huisarts, groenbeheerder en ecooloog bezig. Want hoe gaan we het dit komend seizoen aanpakken? Komen er weer net zo veel nesten als in 2019? Met net zo veel klachten? Of mogen we hopen dat de ecologie haar werk gaat doen en dat de plaag vanzelf wel een beetje over gaat? De stelling die we dus aan de deskundigen voorlegden: Het probleem van de eikenprocessierups lost zich vanzelf op.

Johannes Regelink,
organisatie-ecoloog bij Ranox
natuuraannemer

**“Als we nu te veel gaan
bestrijden, houd je hem in
zijn groeicurve”**

“We weten eigenlijk niet zo goed waarom de eikenprocessierups het ineens in 2019 zo ontzettend goed deed. Er spelen waarschijnlijk allerlei factoren mee: slechte bodemkwaliteit, wat weer leidt tot slechte kwaliteit van het eikenblad. En de achteruitgang van insecten, waaronder dus ook de predatoren van de rups. Anderzijds zijn binnen de ecologie dit soort fluctuaties normaal. Een soort gaat een tijdje vooruit, en dan weer achteruit. Als we nu te veel gaan bestrijden, houd je hem in zijn groeicurve. Wat mij betreft: *n*iet bestrijden dus, maar *w*él natuurlijk beheersen. Bestrijden moet je dus echt niet doen. Zeker niet met gif, maar ook niet met aaltjes, bacteriën of schimmels. Het enige mogelijke is wegzuigen, bijvoorbeeld bij gevoelige plekken zoals ziekenhuizen en basisscholen. Verder denk ik dat we er deels mee moeten leren leven. De overlast is groot, maar voor de volksgezondheid is twee weken jeuk ook wel weer te overzien.

Maar we moeten zeker ook de biodiversiteit versterken. Dat kan door een divers bomenbestand. Plant in een laan niet alleen eiken, maar ook minstens twee andere boomsoorten die in een natuurlijke eikengemeenschap op een bepaalde grondsoort thuishoren. Maar ook door ecologisch bermbeheer, en bijvoorbeeld het laten zitten van stamschot, de takken onderaan een stam waar zich veel beestjes in schuilhouden.”